

PSYKOANALYTIKER UTE OCH CYKLAR!

Under vinjetten "DEBATT" i SvD (21/3) kritiserar fem tongivande läkare och psykoanalytiker (Häggmark, Matthis mfl) Prioriteringsutredningen (SOU 1995:5) för att psykoanalysen ej nämns i utredningen, dvs ej prioriteras. Man är orolig för vad som "...skulle hända om psykoanalysen försvann och om den ej understöds av samhället?"

Jag delar de fems uppfattning att psykoanalys kan vara en bra behandling för psykiska störningar ex neuroser. Likaså är psykoanalytiskt utbildade konsulter av stort värde för andra läkare (ex i sk Balintgrupper). Men när de fem sedan vill utvidga psykoanalysens verksamhetsområde finns det skäl att vara skeptisk. De fem går verkligen långt i sina ambitioner när de vill ge psykoanalysen en särställning. De nöjer sig inte med att nämna vetenskapligt kontroversiella områden som psykoanalytisk behandling av svårare psykiska sjukdomstillstånd som psykosor, tvångsbeteenden mm, utan de framhåller dessutom psykoanalysens stora betydelse för att förstå olika samhällsfrågor. Mekaniskt rabblar de upp den typ av ämnen som brukar avhandlas i TV:s soff- och lynchprogram (ex Kvällsöppet): kvinnofrågor, barnomsorg, våldet och hatet i samhället, terminalvård etc och beskäftigt menar de fem att psykoanalytisk kunskap skulle vara outhärlig vad gäller att förstå olika samhällsproblem, alltifrån skilsmässor med olyckliga barn och föräldrar över till våld, krig, revolutioner och allt annat mänskligt elände.

Nu hör det till saken, att när svenska psykoanalytiker yttrar sig i samhällsfrågor, så har de inte så mycket att komma med som skiljer ut dem från andra debattörer. Experterna på psykoanalys brukar inte tillföra debatten så mycket mer än vad många andra redan sagt: att invandringshat kan bero på främlingsrädsla, att man ska tala med varandra för att öka förståelsen mellan kön, folkgrupper och samhällsklasser, att arbetslösheten genererar trasiga människor, att ungdomsvåldet beror på frånvaron av pappor, att Malmskillnadsgatans torskar har själsliga bekymmer, att hororna lider och utnyttjas, att segregerat boende inte är bra för den själsliga hälsan etc. Psykoanalytikerna lägger sig inställsamt i den politiska korrekthetens huvudfåra om det så gäller kvinnofrågor, arbetslöshet, krisbearbetning, kriminalitet och sexualpolitik.

Till skillnad från tidigare generationer psykoanalytiker (ex Freud, Reich m fl) brukar inte svenska psykoanalytiker ha för vana att ta risker i den offentliga debatten. Sällan har jag noterat en debattör med psykoanalytisk bakgrund som vågar gå emot den goda smaken, den offentliga konventionen och den sexuella korrektheten.

Sedan vad gäller prioriteringsfrågan är sedan länge psykoanalys i själva verket en av de högst prioriterade områdena inom sjukvården. Psykoanalys hos en försäkringskasseansluten läkare - 45 minuter fyra dagar i veckan under minst 4-5 år - kostar patienten endast högkostnadsskyddet på SEK 1600 per år - inte ett öre mer. Det är mindre än vad ett genomsnittligt telefonabonnemang (årsvis) går på. Om patienten skulle betala allt själv skulle hon få betala ca SEK 100000 per år, lågt räknat. För närvarande är psykoanalys praktiskt taget gratis för analysanden! Skattebetalarna betalar alltså via sjukförsäkringen nästan 100% av vad en analys kostar. Att mot denna bakgrund öka patientarvodet och dra ned på den statliga subventionen i motsvarande grad kan knappast uppfattas som ett försök att strypa och tysta svenska psykoanalytiker eller att missunna psykiskt störda patienter behandling för sina besvär. En livsinvestering som en lyckad psykoanalys innebär borde av patienten värderas lika mycket som en begagnad bil.

De fem påstår att psykoanalysen förföljdes av nazismen i Tyskland och av kommunismen i Sovjet. De har uppfattningen, att om vi i Sverige verkar i samma riktning - om vi inte stöder psykoanalysen och psykoterapin - så gör vi ett "ödesdigert misstag".

För det första handlar det naturligtvis inte i vårt land om att förfölja eller förbjuda psykoanalysen. Det är bisarrt att jämställa den totalitära diktaturens förtryck med en diskussion i ett fritt samhälle om att skära ned statliga bidrag till ett sedan länge högsubventionerat område. I sin ängslan för att gå miste om sina anslag, dvs skattebetalarnas pengar, har de fem psykoanalytikerna förlorat förmågan att skilja på demokrati och diktatur, på kritisk granskning och förföljelse. Ingen tänker hindra någon psykoanalytiker att utöva sitt yrke - med eller utan bidrag från staten. Men psykoanalysens och psykoterapins utövare måste, som alla andra, finna sig i att låta sig kritiseras, vägas och jämföras mot annan skattefinansierad vård av psykiatriska problem, ex beteendeterapi, kognitiv terapi och inte minst behandling med läkemedel.

För det andra påstår de fem, att psykoanalysen förföljdes i Tyskland under nazismen. Historikern Geoffrey Cocks visar i sin väldokumenterade "Psychotherapy in the Third Reich" (Oxford UP 1987) att den historiska verkligheten är mycket mer intressant. Boken anmäldes i SvD som en understreckare 14 september 1987 och bokens innehåll borde därför känd för någon av de fem.

Det är visserligen sant att individuella psykoanalytiker förföljdes under nazismen och tvingades fly. Men de förföljdes inte för att de var psykoanalytiker - utan för att de var judar och/eller kritiska mot nazismen. Naziregimen varken förföljde eller förbjöd psykoanalysen eftersom den inte i sig uppfattades stå i motsättning till den nazistiska ideologin. De psykoanalytiker som valde att stanna hade heller inte svårt att anpassa sig till regimen. Inom ramen för de av nazisterna skapade Göring-institutet fortsatte de att verka och utvecklade psykoanalys och psykoterapi.

Göringinstitutets psykologer medverkade i krigsindustrin för att höja produktiviteten. Barnpsykoterapeuter tog sig an officersbarn som visat grymhet mot djur. En allt större del av patienterna utgjordes av soldater med krigsneuroser. Efter genomgången psykoterapeutisk behandling kunde de återvända till fronterna. I samband med andra världskriget hade de tyska psykoanalytiker som valde att stanna och verka under nazismen uppnått en personlig, yrkesmässig och institutionell ställning som de aldrig tidigare haft - och ej heller skulle få senare.

Vid de tillfällen efter kriget som psykoanalytikerna utsattes för kritik från kollegor som ej kollaborerat med nazisterna var det för att de under nazitiden samarbetat med de icke-ortodoxa och neo-freudeanska riktningar (Adler, Jung mfl) som dominerade vid Göring-institutet och som bröt med juden Freuds biologiska determinism - och inte i första hand för att de opportunistiskt hade anpassat sig till nazi-regimen. Att andra akademiska yrken också ställde sig i Hitlers tjänst kan inte försvara de fems förvrängning av historiska fakta.

Erfarenheterna under nazismen motsäger distinkt de fems uppfattning att psykoanalys skulle vara något skydd mot samhälleligt våld och destruktivitet. Det är helt andra faktorer som är avgörande - faktorer som ligger långt utanför psykoanalysens område. I stället ingick den "humanistiska" psykoanalysen och psykoterapin som en del i det tyska terrormaskineriet. Frågan är om de fem helt enkelt är okunniga om

historiska fakta eller att de har förträngt sådant som inte passar in och som är obehagligt - allt för att inställsamt kunna pressa in sina argument i tidsandan och opportunistiskt mjölka staten på pengar.

De fem psykoanalytikernas slappa förhållningssätt till tillfälliga trender och till historiska sanningar är illavarslande för den svenska psykoanalysens framtid. Men man kan alltid bättra sig!

1995 03 23

Bo Kuritzén leg läkare
